

Карпінський Борис Андрійович,
к.е.н., професор, завідувач кафедри економіки та менеджменту,
Комарницька Ганна Омелянівна,
к.е.н., доцент кафедри економіки та менеджменту,
Львівський національний університет ім. І. Франка

ФУНКЦІОНУВАННЯ МІСТ – ВАЖЛИВА СКЛАДОВА ДЕРЖАВОТВОРЧОГО ПАТРІОТИЗМУ НАЦІЇ

У статті досліджено роль міста у складовій державотворчого патріотизму нації, яке відображене в податках, що є кількісним фактичним вимірником щодо конкретизації реальної участі (нинішніх та майбутніх) платників податків у забезпеченні фінансової складової життєдіяльності й розвитку держави. Метою статті є формування теоретико-методичного підґрунтя для застосування державотворчого патріотизму нації (кількісного показника) у функціонуванні міст. Місто потребує ефективного управління його соціально-економічним розвитком. Суть цієї проблеми полягає, насамперед, в урахуванні інтересів різних складових міського середовища і зовнішніх чинників та забезпеченні, у такий спосіб, збалансованого соціально-економічного розвитку населеного пункту й прилеглих територій. Отже, зміст процесу управління соціально-економічним розвитком великого міста має бути децю ширшим від звичайних взаємостосунків у контексті здійснення повноважень органами місцевої влади і, відповідно, ширшим, на наш погляд, і коло його суб'єктів та об'єктів. Система регулювання ролі міст та відповідних урбанізаційних процесів загалом передбачає існування трьох видів регулювання: адміністративно-правового, економічного та соціального. Саме регулювання ґрунтується на передумовах, пов'язаних із особливостями конкретного регіонального середовища і навіть у межах держави може суттєво різнитися. Система регулювання урбанізаційних процесів або ж процесів зростання міст, як і всяка інша, містить зворотний зв'язок, що виявляється через вплив урбанізаційних процесів на регіональне середовище. Практичне значення отриманих результатів полягає в аналізі процесів управління розвитком територій, збалансованого фінансування функціонування міста до впровадження реформи децентралізації та зміни доходів громад під час дії даної реформи. Проаналізовано надходження податків на доходи з фізичних осіб, які розглядатимуться як кількісний показник державотворчого патріотизму. Проаналізовано індекс податкоспроможності відповідного податку на 1 жителя до середнього значення по Україні. Наукова новизна полягає у визначенні податкового потенціалу адміністративно-територіальної одиниці, як головної складової державотворчого патріотизму нації. Подальші дослідження будуть спрямовані на оцінювання реформи децентралізації та її вплив на соціально-економічний розвиток міст в контексті формування державотворчого патріотизму нації.

Ключові слова: реформа децентралізації, держава, урбанізація, державотворчий патріотизм нації, регіон, територія, населення, податки, місцеві бюджети, повноваження місцевих громад.

ВСТУП

У сучасних умовах великі міста перетворюються на своєрідні фільтри між глобальним і регіональним середовищем. Унаслідок цього глобалізаційні виклики сприймаються містами, трансформуються й транслюються на регіональний рівень, передусім на прилеглі території. Зауважуючи, що великі міста є найчастіше регіональними адміністративними центрами, вони формують регіональну політику, відіграючи, у такий спосіб, важливу роль у реагуванні на глобалізаційні виклики та на формування державотворчого патріотизму нації, яке відображається в податках та є його кількісним фактичним вимірником щодо конкретизації реальної участі (нинішніх та майбутніх) платників податків у формуванні фінансової складової життєзабезпечення й розвитку держави.

Постановка завдання. Розгляд проблемних питань державотворення, окремих теоретичних аспектів функціонування конституційного ладу в Україні приділяли увагу вітчизняні вчені-правознавці, проте фінансові наголоси в її конституційних положеннях з позиції державотворення

цілеспрямовано не ставились, що призводить і нині до певних декларативних зміщень та фінансових колізій.

Аналіз останніх досліджень. Обґрунтуванню теоретико-методологічних основ аналізу розвитку міст або урбанізаційних процесів та вивченню їх просторових і соціально-економічних особливостей у нашій країні присвячені праці відомих географів та економістів, таких як О. І. Карий, Т. М. Качала, О. І. Шаблій, І. М. Комарницький, Л. Т. Шевчук та ін.

Мета статті (постановка завдання). Метою статті є формування теоретико-методичного підґрунтя для застосування державотворчого патріотизму нації (кількісного показника) у функціонуванні міст.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Місто відіграє важливу роль в державотворчому патріотизмі нації, адже воно виступає і як окремий платник податків, так і місцем для наповнення державного бюджету. Насамперед треба пам'ятати, що власне місто, як окремий населений пункт, має великий потенціал для надання бізнес-середовищу як робочих ресурсів, так і можливості для розвитку та функціонування.

Стосовно реагування окремими адміністративними одиницями на глобалізаційні виклики, то тут найбільш чутливим є процес соціально-економічного розвитку міста – сукупність змін у різних сферах його життєдіяльності, яка спрямована на досягнення певного рівня розвитку його соціальної й економічної сфер. Ці зміни треба використовувати з найменшою шкодою для природних ресурсів і найбільшим рівнем задоволення потреб населення й інтересів держави. Пріоритетне значення серед економічних важелів, за допомогою яких державні інституції впливають на формування і розвиток економічного та соціального середовища в економіці міста, відводиться податкам.

В даний час суспільство все більш потребує інформаційного рівня, що дасть змогу встановлювати цілі розвитку держави, використання новітніх технологій та поширення реформи децентралізації. Цей рівень має можливість використовувати сучасні ефективні інструменти залучення громадян до здійснення функцій місцевого самоврядування та забезпечувати його результативність. Населені пункти отримують електронні адміністративні послуги в рамках офіційних веб-сайтів місцевого самоврядування, спрощується ведення податкової документації, що надає можливість зменшення податкового тиску на підприємців та прозорого ведення обліку.

Адекватне реагування на глобалізаційні виклики сучасності та забезпечення розуміння фізичними особами платників своєї ролі у створенні державотворчого патріотизму, завдяки їх фінансових впливань у вигляді податків, дасть змогу ефективному

функціонуванню міст, економічному зростанню держави та безпосередньо підвищенню прибутку для місцевого бізнесу. Місто потребує ефективного управління його соціально-економічним розвитком. Суть цієї проблеми полягає насамперед в урахуванні інтересів і різних складових міського середовища, і зовнішніх чинників та забезпеченні, у такий спосіб, збалансованого соціально-економічного розвитку населеного пункту й прилеглих територій. Отже, розуміння процесу управління соціально-економічним розвитком великого міста має бути дещо ширшим від звичайних взаємостосунків у контексті здійснення повноважень органами місцевої влади і, відповідно, ширшим, на наш погляд, і коло його суб'єктів та об'єктів.

На наш погляд, система регулювання зростання ролі міст та відповідних урбанізаційних процесів загалом передбачає існування трьох видів регулювання – адміністративно-правового, економічного та соціального, котрі динамічно доповнюють одне одного у контексті досягнення єдиної цілі – оптимізації урбанізаційних процесів (рис. 1). Саме регулювання ґрунтується на передумовах, пов'язаних із особливостями конкретного регіонального середовища протікання процесів зростання ролі міст, що навіть у межах держави можуть суттєво різнитися. На регулюванні цими процесами позначаються також різнорівневі й полігенетичні чинники. Система регулювання урбанізаційних процесів або ж процесів зростання міст, як і всяка інша, містить зворотний зв'язок, що виявляється через вплив урбанізаційних процесів на регіональне середовище.

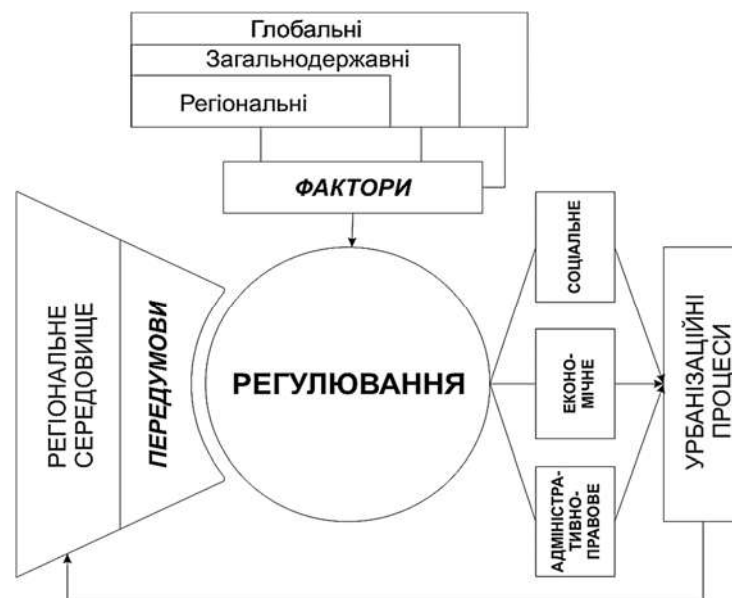

Рис. 1. Структурно-функціональні особливості регулювання зростання ролі міст та урбанізаційних процесів

Необхідна передумова функціонування системи – збалансоване фінансування місцевого економічного розвитку, що може реалізовуватися через внутрішній або зовнішній підходи. Перший полягає у спрямуванні частини муніципальних ресурсів на стимулювання економічної активності в місті. Його можна

застосовувати двома способами – прямим та непрямим. Прямий спосіб фінансування передбачає безпосереднє використання наявних муніципальних ресурсів. Прикладами такого застосування є надання різноманітних субсидій, грантів або безкоштовних кредитів місцевим підприємствам за рахунок

муніципального бюджету.

Непрямий спосіб фінансування здійснюється шляхом перерозподілу надходження до місцевого бюджету за майбутні періоди. Це запровадження різноманітних податкових канікул і пільг, компенсація відсотків або відтермінування виплат за банківськими кредитами, надання землі чи приміщень у користування підприємствам безкоштовно або за пільговою ціною, у тому числі за системою оплати з дисконтом.

Застосовують також комбінування прямого та непрямого способів. У такому випадку частину муніципальних ресурсів не передають об'єктові підтримки безпосередньо, а спрямовують на залучення потрібних ресурсів з інших джерел. Приклад такого комбінування – надання муніципалітетом гарантій стосовно повернення кредитів, одержаних місцевими підприємствами.

Внутрішній підхід до фінансування місцевого економічного розвитку широко використовують у великих містах країн ЄС та Північної Америки. Підставою, яка уможливує його застосування, є високий рівень адміністративної та фінансової автономії муніципалітетів, що передбачає існування необхідної бази для місцевих податків і зборів, достатні повноваження міської влади стосовно адміністрування фіскальних надходжень. Тому місцева влада має у розпорядженні значний обсяг ресурсів, котрі може спрямовувати на формування кращих умов для місцевого економічного розвитку та відтворення муніципальних ресурсів, витрачених на такі потреби [5].

Однак в Україні більшість надходжень від оподаткування спрямовується до державного бюджету й адмініструється централізовано. Наше законодавство передбачає поділ територіальних громад на типи, які визначають обсяг їхніх повноважень, зокрема щодо управління надходженнями й видатками місцевого бюджету: міста обласного значення мають вищий рівень адміністративної та фінансової самостійності, а міста районного значення, села і селища – значно менший обсяг повноважень. Але навіть для міст обласного значення база для податків і зборів, що спрямовуються до місцевого бюджету, є незначною, а повноваження щодо вільного використання бюджетних ресурсів територіальної громади практично поширюються лише на спеціальний фонд бюджетів. Отже, міська влада зазвичай не має у розпорядженні достатнього обсягу коштів для підтримання місцевого економічного розвитку.

З огляду на зазначені чинники, внутрішній підхід до фінансування місцевого економічного розвитку не популярний у містах України. Менше це стосується непрямого та комбінованого способів, котрі не потребують значного обсягу видатків з міського бюджету одномоментно. Втім, через жорсткі бюджетні обмеження та високі корупційні ризики, пов'язані з непрозорим розподілом стимулів і пільг між місцевими підприємствами, ці способи фінансування місцевого економічного розвитку не набули поширення в Україні, а прямий спосіб практично не застосовується.

Зовнішній підхід до фінансування передбачає залучення містом додаткових ресурсів для потреб

місцевого економічного розвитку. Цей підхід також використовується за допомогою двох способів – інтенсивного й екстенсивного [6]. Інтенсивний полягає у застосуванні активів, що є комунальною власністю, для генерування додаткових надходжень до муніципального бюджету. Прикладом може слугувати продаж чи оренда об'єктів комунальної власності, насамперед землі й нерухомості. Екстенсивний спосіб виявляється у залученні зовнішніх додаткових ресурсів, не пов'язаних із надходженнями від об'єктів комунальної власності. Це, скажімо, різні форми муніципальних позик, використання коштів бюджетів вищих рівнів, усебічні види податків та зборів, надходження від котрих спрямовуються до місцевого бюджету.

Достатньо поширений змішаний підхід до фінансування місцевого економічного розвитку, що поєднує ознаки внутрішнього та зовнішнього підходів. Так, фонди громад залучають кошти муніципального бюджету, бюджетів вищих рівнів, приватних суб'єктів господарювання, благодійних фондів і донорських організацій для фінансування проектів місцевого економічного розвитку. Інший приклад – місцеві гарантійні фонди, за допомогою яких відповідальність та ризики, пов'язані з наданими кредитами, розподіляється між містом і фінансовою установою.

З огляду інституційного забезпечення фінансування місцевого економічного розвитку, застосовують інституційні й позаінституційні механізми [8]. До останніх належать механізми, для безпосереднього застосування котрих органи місцевого самоврядування не мусять створювати додаткові інституції. Саме в такий спосіб переважно фінансується місцевий економічний розвиток за рахунок коштів [5]:

- місцевого бюджету (податки та збори, продаж і оренда комунального майна, міські цільові програми);
- бюджетів вищих рівнів (регіональні угоди зі соціально-економічного розвитку, бюджетні інвестиційні проекти);
- інвестиційних (місцеві цільові фонди, спеціальні території й інвестиційні стимули, публічно-приватне партнерство, корпоратизація комунальних підприємств, компенсація впливу);
- кредитних (облігаційні позики, банківські кредити, кредити міжнародних фінансових організацій);
- грантових (міжнародна технічна допомога, ендавмент, проекти корпоративної соціальної відповідальності).

Інституційні механізми передбачають створення нових інституцій для залучення додаткового фінансування потреб місцевого розвитку, переважно через стимулювання інвестиційної діяльності. Такі інституції мають різний статус та моделі управління, зокрема:

- підпорядковуватися органам місцевої влади або входити до їхнього складу;
- діяти як незалежні неурядові організації;
- управлятися колегіальним органом із представників місцевої влади, бізнесу та громадянського суспільства.

Обов'язки й повноваження інституцій місцевого

економічного розвитку варіюються від надання суто інформаційних та консультативних послуг (агенції з місцевого розвитку) до адміністрування частини місцевих податків і зборів, управління об'єктами комунальної власності й залучення інвестиційних та кредитних коштів на потреби місцевого розвитку (так звані публічні корпорації з економічного розвитку, поширені в США) [8].

Використання інституційних механізмів фінансування місцевого економічного розвитку українськими містами обмежено повноваженнями органів місцевого самоврядування у сфері локальних фінансів. У зв'язку з цим інституції місцевого розвитку в Україні виконують здебільшого інформаційні й консультативні функції, реально не впливаючи на економічні процеси.

Європейський і світовий досвід свідчить, що проблеми можуть ефективно вирішуватись тільки на місцевому рівні. Держава не в змозі регулювати проблеми кожного міста чи окремого населеного пункту. Сильне місцеве самоврядування базується на розвинутому громадянському суспільстві і демократії. В умовах децентралізації узурпація влади не може впливати на соціально-економічний розвиток міст. Всі постсоціалістичні країни центрально-східної Європи пройшли шлях децентралізації, від якої отримали величезний поштовх для свого розвитку. Кабінет Міністрів України пропонує реформу децентралізації яка має бути впроваджена по всій території нашої держави, створивши автономію для фінансового зростання окремих адміністративних одиниць та відповідно формуванню збільшення податків до місцевих бюджетів.

Реформа децентралізації передбачає передачу повноважень громадам вирішувати проблеми на низовому та базовому рівні. Також забезпечення їх власними фінансовими ресурсами, які надходять у бюджет у вигляді місцевих податків та зборів що допоможе ці проблеми вирішувати.

Податковий потенціал адміністративно-територіальної одиниці, як головна складова кількісного державотворчого патріотизму нації, це загальна сума податків, яку можна мобілізувати за рахунок усіх платників на певній території. Вона виступає одним зі складників фінансового потенціалу території і характеризує її податкові можливості.

Стаття 132 Закону України Про внесення змін до Конституції України (щодо децентралізації влади) наголошує, що матеріальною і фінансовою основою місцевого самоврядування є: земля, рухоме і нерухоме майно, природні ресурси, інші об'єкти, що є у комунальній власності територіальної громади та місцеві податки і збори, частина загальнодержавних податків та інші доходи місцевих бюджетів.

Також в цьому проекті закону відводиться окреме місце місцевим податкам. Згідно документа органи місцевого самоврядування наділяються повноваженнями за принципом субсидіарності.

Під час розгляду реформи децентралізації влади Кабінетом Міністрів України, Міністерством регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України були зроблені розрахунки, за якими ріст ресурсу місцевих бюджетів складе більше 30 млрд. гривень. Розширення доходів загального фонду місцевих бюджетів відображено в таблиці 1.

Таблиця 1

Розширення доходів загального фонду місцевих бюджетів, млрд грн

Джерела	Обсяг	Додатковий ресурс, млрд. грн.
З державного бюджету	100% плати за надання адміністративних послуг	0,9
	100% державного мита	0,4
	10% податку на прибуток підприємств приватного сектору економіки	3,1
Нові платежі	Акцизний податок з реалізації суб'єктами господарювання роздрібною торгівлю підакцизних товарів	8,1
Передача з бюджету розвитку	Єдиний податок	5,9
	Податок на майно (оподаткування комерційної нерухомості та автомобілів із великим об'ємом двигуна)	0,8
	Передача зі спеціального фонду екологічного податку (крім радіоактивних відходів) з одночасним збільшенням нормативу зарахування до 80% (діюча норма – 35%)	3,2

Джерело [1]

Згідно розрахунків Кабінету Міністрів України за підтримки швейцарсько-українського проекту DESPRO та Уряду Великобританії додатковий ресурс для місцевих бюджетів становитиме 22,4 млрд. грн.

Ефективні зміни дадуть синергетичний ефект і доходи місцевих бюджетів зростуть у два-три рази. Також у розпорядженні органів місцевого самоврядування буде ресурс для вирішення питань розвитку громад.

Фінансова самостійність місцевих бюджетів

полягатиме у тому, що на кожній окремій території буде:

1. Встановлено єдині нормативи відрахувань загальнодержавних податків (податку на доходи фізичних осіб та податку на прибуток підприємств) за кожною ланкою бюджету (статті 64, 66, 69, 69¹).
2. Відмінено індикативне планування Мінфіном показників місцевих бюджетів та доведення їх до місцевих бюджетів.
3. Передбачено формування єдиного кошика

доходів загального фонду.

4. Розширено перелік джерел доходів загального фонду.

5. Замінено систему балансування доходів і видатків місцевих бюджетів принципово новою системою вирівнювання податкоспроможності територій.

Згідно нормативів розмежування надходження до державного бюджету становитиме 25% з міст обласного значення, районів та бюджетів об'єднаних територіальних громад, 15% – це відрахування до обласного бюджету та 60% – у бюджети міст обласного значення, районів та бюджетів об'єднаних територіальних громад (рис. 2).

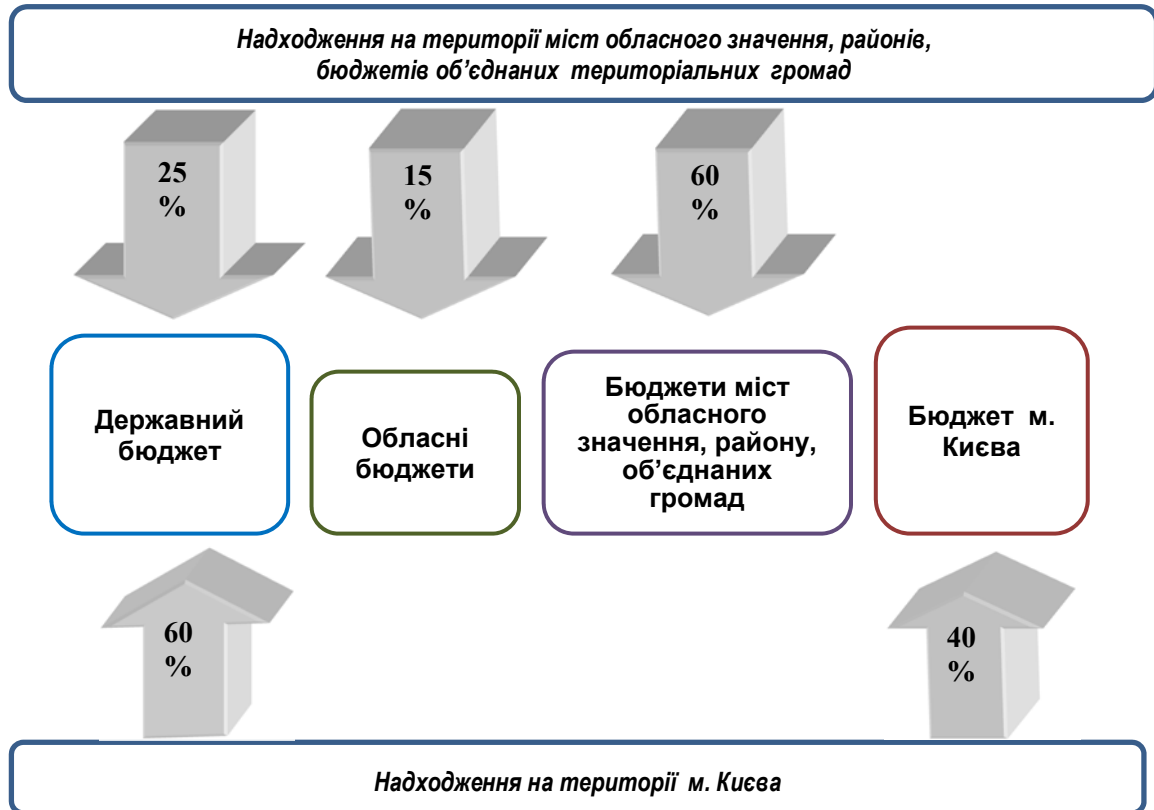

Рис. 2. Нормативи розмежування ПДФО [1]

Податки на доходи з фізичних осіб, які ми розглядуємо як кількісний показник державотворчого патріотизму нації, будуть надходити в бюджети області, міст обласного значення та об'єднання територіальних громад. Податок на прибуток підприємств надходитиме в обласний бюджет. Індекс податкоспроможності розраховуватиметься як обсяг надходжень відповідного податку на 1 жителя до середнього значення по Україні і розділяються на 3 категорії:

1 Категорія – індекс податкоспроможності якої становитиме більше 1,1, реверсна дотація в обсязі 50% (спрямовується для надання базової дотації).

2 Категорія – індекс податкоспроможності якої становитиме 0,9-1,1, вирівнювання не буде здійснюватись.

3 Категорія – індекс податкоспроможності якої становитиме менше 0,9, базова дотація в обсязі 80% до 0,9. Механізм горизонтального вирівнювання відображено в рис. 3.

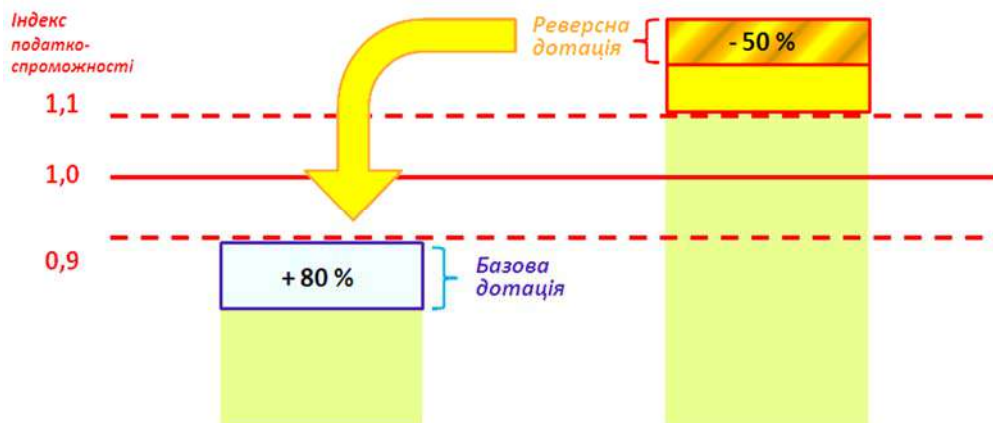

Рис. 3. Механізм горизонтального вирівнювання [1]

Базова дотація матиме компенсаторний характер та забезпечуватиме вирівнювання податкоспроможності місцевих бюджетів за закріпленими доходами (податком на доходи фізичних осіб, податком на прибуток).

Прийняття реформи децентралізації місцевими громадами передбачає нововведення у Податковому Кодексі України, які значною мірою впливають на формування місцевих бюджетів. Зокрема це зміна структури місцевих податків і зборів, яка буде змінена в такому порядку:

1. Запровадження акцизного податку з реалізації суб'єктами роздрібною торгівлі підакцизних товарів.

2. Реформування податку на майно.

3. Збільшення кількості майнових податків: податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки; транспортний податок; плата за землю.

4. Реформування спрощеної системи оподаткування обліку та звітності та інші зміни.

Органи місцевого самоврядування повинні усвідомлено та правильно впроваджувати реформу децентралізації, що дасть їм змогу отримати доходи від таких статей, як:

– податок на прибуток підприємств та фінансових установ комунальної власності;

– рентна плата за користування надрами для видобування корисних копалин місцевого значення; рентна плата за користування надрами в цілях, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин; рентна плата за спеціальне використання води водних об'єктів місцевого значення; рентна плата за спеціальне використання лісових ресурсів;

– податок на майно, що зараховується до бюджетів місцевого самоврядування;

– єдиний податок;

– збір за місця для паркування транспортних засобів;

– туристичний збір;

– частина чистого прибутку (доходу) комунальних унітарних підприємств та їх об'єднань, що вилучається до бюджету, у порядку, визначеному відповідними місцевими радами;

– плата за ліцензії на певні види господарської діяльності та сертифікати, що видаються виконавчими органами відповідних місцевих рад, яка зараховується до відповідного бюджету;

– штрафні санкції за порушення законодавства про патентування;

– адміністративні штрафи та штрафні санкції за порушення законодавства у сфері виробництва та обігу алкогольних напоїв та тютюнових виробів, що зараховуються за місцем вчинення порушення;

– кошти від реалізації без господарського майна;

– акцизний податок з реалізації суб'єктами господарювання роздрібною торгівлі підакцизних товарів;

– 25% екологічного податку;

Платниками або ж учасниками державотворчого патріотизму нації виступатимуть особи – суб'єкти

господарювання роздрібною торгівлі, яка здійснює реалізацію підакцизних товарів. Об'єктом оподаткування – операції з реалізації суб'єктами господарювання роздрібною торгівлі підакцизних товарів. Базою оподаткування в реформі децентралізації буде вартість реалізованих підакцизних товарів та ставку оподаткування встановлюватимуть за рішенням сільської, селищної або міської ради у відсотках до вартості реалізованих підакцизних товарів у розмірі 5 відсотків.

Особливе місце в реформі займатиме плата за землю, тобто це місцевий податок, який є обов'язковим для встановлення та його ставки і пільги приймаються рішенням органів місцевого самоврядування. Граничні ставки даного податку це не більше 3 відсотків від нормативної грошової оцінки землі, для сільськогосподарських угідь – не більше 1 відсотка. За земельні ділянки, які перебувають у постійному користуванні крім державної та комунальної форми власності – не більше 12 відсотків. За межами населених пунктів – не більше 5 відсотків від нормативної грошової оцінки одиниці площі. Кінцеве рішення повинні прийняти понад 18 тисяч місцевих рад України.

До повноважень міських рад щодо податків і зборів входять такі рішення про встановлення місцевих податків та зборів:

1. При прийнятті рішення про встановлення місцевих податків та зборів обов'язково визначаються об'єкт оподаткування, платник податків і зборів, розмір ставки, податковий період та інші обов'язкові елементи, визначені статтею 7 Податкового кодексу України з дотриманням критеріїв, встановлених розділом XII Податкового кодексу України для відповідного місцевого податку чи збору.

2. Копія прийнятого рішення про встановлення місцевих податків чи зборів надсилається у десятиденний строк з дня оприлюднення до контролюючого органу, в якому перебувають на обліку платники відповідних місцевих податків та зборів.

3. Рішення про встановлення місцевих податків та зборів офіційно оприлюднюється відповідним органом місцевого самоврядування до 15 липня року, що передє бюджетному періоду, в якому планується застосування встановлюваних місцевих податків та зборів або змін (плановий період). В іншому разі норми відповідних рішень застосовуються не раніше початку бюджетного періоду, що настає за плановим періодом.

4. У разі якщо міська рада не прийняла рішення про встановлення відповідних місцевих податків і зборів та акцизного податку в частині реалізації суб'єктами господарювання роздрібною торгівлі підакцизних товарів, що є обов'язковими згідно з нормами Податкового кодексу України, такі податки до прийняття рішення справляються виходячи з норм Податкового кодексу України із застосуванням їх мінімальних ставок, а плата за землю справляється із застосуванням ставок, які діяли до 31 грудня року, що передє бюджетному періоду, в якому планується застосування плати за землю.

5. Не дозволяється міським радам встановлювати індивідуальні пільгові ставки місцевих

податків та зборів для окремих юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців і фізичних осіб або звільняти їх від сплати таких податків та зборів.

Якщо брати до прикладу Львів, то загальний фонд бюджету Львова на період 2015 року відповідно до проекту місцевого бюджету становить 900 млн. 901 тис. грн., що майже на третину більше, ніж торік. Загалом же з цих коштів на освіту передбачено 313 млн. 900 тис. грн. на культуру і мистецтво – 88 млн. 700 тис. грн., на фізичну культуру і спорт – трохи більше 13 млн. грн., на державне управління – 124 млн. грн., на ЖКГ – 214,5 млн. грн., на транспорт та дорожнє господарство – 10 млн. грн.

При аналізі Львівського фонду обласного бюджету в 2015 році надійде за очікуваними розрахунками 848964 тис. грн. податків, зборів та платежів або на 3,9 відсотка (31496,2 тис. грн.) більше від планових завдань. Порівняно з 2014 роком надходження прогноуються меншими на 69962,2 тис. грн. або 7,6 відсотка. Зменшення пояснюється численними змінами до Бюджетного кодексу України, що набули чинності в 2015 році.

У 2015 році очікується виконання планових показників з надходження до загального фонду обласного бюджету податку на доходи фізичних осіб, податку на прибуток підприємств, частини прибутку комунальних підприємств, що вилучається до бюджету, рентної плати за спеціальне використання лісових ресурсів, води, за користування надрами, плати за надання адміністративних послуг, плати за оренду комунального майна. Поряд з цим, очікується невиконання плану надходжень екологічного податку.

Питома вага надходжень податку на доходи фізичних осіб у дохідній частині загального фонду

обласного бюджету становить 70,4 відсотка, тому виконання планових показників за доходами значною мірою залежить від стану мобілізації до бюджету цього податку. Загалом у 2015 році його надійде за очікуваними даними 598000 тис. грн., що становитиме 102,8 відсотка до плану. Порівняно з 2014 роком надходження зменшаться на 199299,7 тис. грн. або 25 відсотків. Зменшення пояснюється тим, що з 1 січня поточного року норматив зарахування податку на доходи фізичних осіб до обласних бюджетів змінено з 25 до 15 відсотків (25 відсотків від контингенту зараховуються до державного бюджету).

У 2015 році до обласного бюджету надійде за очікуваними обрахунками 1315 тис. грн. податку на прибуток підприємств комунальної власності та 100000 тис. грн. податку на прибуток інших підприємств. Це становитиме, відповідно, 115,4 та 100,9 відсотка до планових показників. Порівняно з 2014 роком надходження податку на прибуток від комунальних підприємств зменшаться на 178 тис. грн. або 11,9 відсотка. Надходжень податку на прибуток від інших платників у 2014 році не було, оскільки зарахування їх частини (10 відсотків) до обласних бюджетів з 2015 року передбачено змінами до Бюджетного кодексу України.

Розглянувши затверджений бюджет Львівщини 2016 року, ми проаналізували податки і збори, які надходять та субвенції з державного бюджету. Розрахувавши відхилення всіх податків і зборів – вони становитимуть 122,8%, загалом доходів у обласний бюджет 79,6%, а субвенції з державного бюджету становитиме 112,3%. Все це відображено в рис. 4.

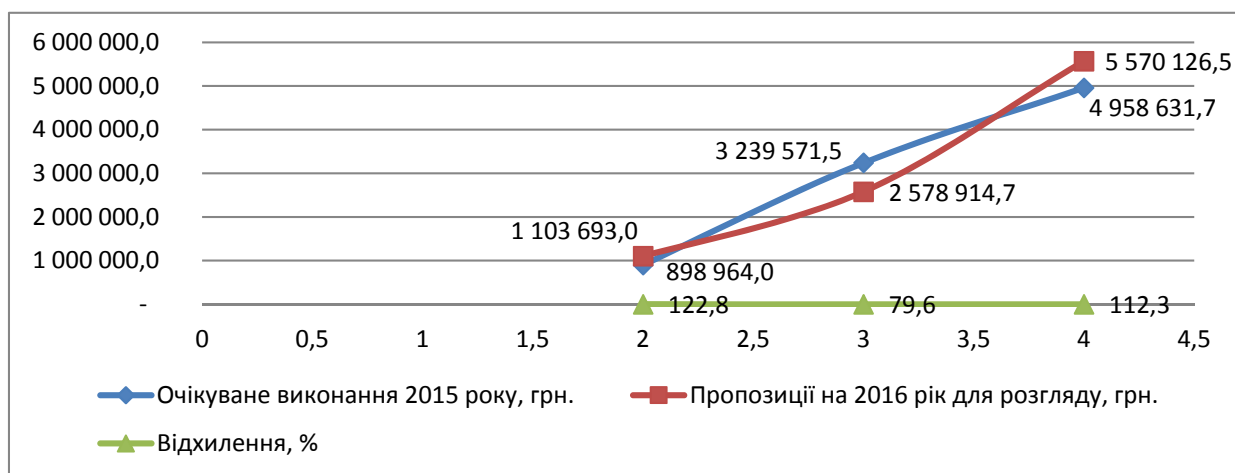

Рис. 4. Доходи обласного бюджету Львівської області на 2016 рік

Загалом прогноз доходів всіх місцевих бюджетів України на 2015 рік – 104,3 млрд. грн., сума доходів: загального фонду – 93,4 млрд. грн.; спеціального фонду – 10,9 млрд. грн.

ВИСНОВКИ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

На початок процесу децентралізації Міністерство фінансів передало місцевим громадам 25

млрд. гривень, ці кошти вони мають самі розділити на що витратити, адже внутрішні проблеми їм відомо краще. Пропонується 80% екологічного податку, що становитиме 3,2 млрд. гривень направити на встановлення лічильників та твердопаливних котлів, 10% податку на прибуток підприємств, що становитиме 3,1 млрд. гривень, направити на капітальний ремонт доріг, а надходження з податку на майно, що становитиме 0,8 млрд. гривень використовувати на покращення соціальної

інфраструктури громад. Податок на майно (нерухомість або ж дорогі авто) що становитиме по підрахунках 0,8 млрд. гривень рекомендується використати для придбання машин для швидкої допомоги, будівництва шкіл та купівлі тролейбусів для великих міст України.

Отже, виконання всіх цих рішень має допомогти адміністративним одиницям вирішити нагальні проблеми життєдіяльності та збалансувати ефективне управління їх соціально-економічним розвитком. Платники податків, які виступають в даній ситуації як свідомі державотворчі патріоти, мають змогу отримати для себе зиск, який полягатиме у тому, що їх податки не використовуватимуть централізовано а вони підуть

на розвиток ділової інфраструктури населених пунктів, в яких вони живуть, працюють та заробляють на життя. Розвинута інфраструктура населеного пункту дає змогу отримати інвестиції, які допоможуть отримати населенню як робочі місця, так і податки в місцевий бюджет. Все це зумовлює підвищення свідомості платників та збільшенні їх ролі в державному патріотизмі нації як основі фінансового забезпечення конституційного ладу.

Подальші дослідження будуть спрямовані на оцінювання реформи децентралізації та її вплив на соціально-економічний розвиток міст в контексті формування державотворчого патріотизму нації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Децентралізація влади [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://decentralization.gov.ua>.
2. Дилеми правової держави [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://dt.ua/LAW/dilemi_pravovoyi_derzhavi-78762.html.
3. Карпінський Б. А. Державотворчий патріотизм нації: оцінювання податкової домінанти / Б. А. Карпінський // Науковий вісник НЛТУ України. – 2012. – Вип. 22.3. – С. 374-383.
4. Комарницька Г. О. Регіональна урбанізація [Текст]: монографія / Г. О. Комарницька // Львів. держ. фінанс. акад. – Львів: ЛДФА; Кам'янець-Подільський: Медобори-2006, 2015. – 175 с.
5. Місцевий економічний розвиток [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mled.org.ua>.
6. Місцевий економічний розвиток: підтримка та стимулювання: VIII Український муніципальний форум [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.mled.org.ua/media/docs/Book_for_8_AUC-Municipal Forum-12 July 2012-Ukr.pdf.
7. Проект Закону про внесення змін до Конституції України (щодо децентралізації влади) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://portal.rada.gov.ua>.
8. Солових В. П. Інституційні особливості та технології сучасних політичних процесів [Електронний ресурс] / В. П. Солових, В. П. Дзюндзюк. – Режим доступу: http://www.kbuapa.kharkov.ua/kaf/pf_iotspp.pdf.

Карпинский Борис Андреевич, Комарницька Анна Емильєвнa

ФУНКЦИОНИРОВАНИЕ ГОРОДОВ – ВАЖНАЯ СОСТАВЛЯЮЩАЯ ГОСУДАРСТВЕННО СОЗИДАТЕЛЬНОГО ПАТРИОТИЗМА НАЦИИ

В статье исследована роль города в составляющей государственного-созидательного патриотизма нации, которое отражено в налогах, является количественным фактическим измерителем по конкретизации реального участия (нынешних и будущих) налогоплательщиков в обеспечении финансовой жизнедеятельности и развития государства. Целью статьи является формирование теоретико-методического основания для применения государственного созидательного патриотизма нации (количественного показателя) в функционировании городов. Город требует эффективного управления его социально-экономическим развитием. Суть этой проблемы заключается, прежде всего, в учете интересов различных составляющих городской среды и внешних факторов и обеспечении, таким образом, сбалансированного социально-экономического развития населенного пункта и прилегающих территорий. Таким образом, содержание процесса управления социально-экономическим развитием крупного города должно быть несколько шире обычных взаимоотношений в контексте осуществления полномочий органами местной власти и, соответственно, шире, на наш взгляд, и круг его субъектов и объектов. Система регулирования роли городов и соответствующих урбанизационных процессов в целом предполагает существование трех видов регулирования: административно-правового, экономического и социального. Именно регулирования основывается на предпосылках, связанных с особенностями конкретной региональной среды и даже в пределах государства может существенно различаться. Система регулирования урбанизационных процессов или процессов роста городов, как и всякая другая, содержит обратную связь, проявляется через влияние урбанизационных процессов на региональную среду. Практическое значение полученных результатов заключается в анализе процессов управления развитием территорий, сбалансированного финансирования функционирования города к внедрению реформы децентрализации и изменения доходов общин во время действия данной реформы. Проанализированы поступления налогов на доходы с физических лиц, которые будут рассматриваться как количественный показатель государственного созидательного патриотизма. Проанализированы индекс налогоплательщика соответствующего налога на I жителя к среднему значению по Украине. Научная новизна заключается в определении налогового потенциала административно-территориальной единицы, как главной составляющей государственного патриотизма нации. Дальнейшие исследования будут направлены на оценку реформы децентрализации и ее влияние на социально-экономическое развитие городов в контексте формирования государственного созидательного патриотизма нации.

Ключевые слова: реформа децентрализации, государство, урбанизация, государственно созидательный патриотизм нации, регион, территория, население, налоги, местные бюджеты, полномочия местных общин.

Karpinskiy B., Komarnytska G.

FUNCTIONING OF CITIES – THE IMPORTANT COMPONENT OF THE STATE PATRIOTISM OF A NATION

The paper studies the role of the city in the part of state patriotism of nation, which is reflected in tax, which is a quantitative measure of the actual specification for real participation (current and future) taxpayers in ensuring financial life and development of the state. The aim of the article is to develop theoretical and methodological bases for the use of state patriotism of nation (quantitative indicator) in the functioning of cities. City requires the effective management of its social and economic development. The essence of the problem lies primarily in consideration of the interests of various components of the urban environment, and external factors, and ensuring thus a balanced social and economic development of the city and surrounding areas. Thus, the content of management process of social and economic development of a large city should be slightly wider than conventional relationship in the context of the exercise of authority by local authorities and therefore, in our view, and the range of its subjects and objects. The regulatory system of cities role and the relevant urbanization processes in general assumes the existence of three types of control: administrative and legal, economic and social. That regulation is based on assumptions relating to the specific features of the regional surroundings and even within the state can vary significantly. The control system of urbanization processes or processes of urban growth, like any other, provides feedback, manifested through the influence of urbanization processes in the regional environment. The practical significance of the results is to analyze the development of management process of areas, balanced funding of the city operation to the implementation of decentralization reforms and changes in community income during the term of this reform. Income tax on income of natural persons has been analyzed, which will be considered as a quantitative indicator of the state patriotism. Fiscal capacity index of the corresponding tax on 1 inhabitant to the average for Ukraine has been analyzed. Scientific novelty consists in determining the tax capacity of the administrative-territorial unit, as the main component of state patriotism of nation. Further research will focus on evaluation of the decentralization reform and its impact on the social and economic development of cities in the context of the formation of state patriotism of nation.

Keywords: decentralization, reform of the state, urbanization, state patriotism of nation, region, area, population, taxes, local budgets, the powers of local communities.

Одержано 01.02.2016 р.

УДК 330.34

Кожухова Тетяна Валеріївна,
к.е.н., доцент, доцент кафедри міжнародної економіки,
Криворізький економічний інститут

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ КРАЇН, ЩО РОЗВИВАЮТЬСЯ: МЕХАНІЗМ МОБІЛІЗАЦІЇ ТА РОЗПОДІЛУ МІЖНАРОДНИХ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ

Новий порядок денний у сфері сталого розвитку на період до 2030 р., визначений Генеральною Асамблеєю ООН у 2015 р., зумовлює необхідність активізації міжнародного державного і приватного фінансування сталого розвитку країн, що розвиваються, та найбідніших країн світу, що є життєво важливим доповненням до національних зусиль у цій сфері. Мета статті полягає в дослідженні механізму мобілізації та розподілу міжнародних фінансових ресурсів для забезпечення сталого розвитку країн, що розвиваються. З метою вивчення складових механізму мобілізації та розподілу міжнародних фінансових ресурсів для забезпечення сталого розвитку країн, що розвиваються, та формулювання висновків у процесі дослідження використано такі загальнонаукові та специфічні методи пізнання як, методи аналізу, синтезу, індукції, дедукції, абстрактно-логічний метод. За результатами проведеного дослідження виявлено сучасні особливості мобілізації та розподілу міжнародних фінансових ресурсів для забезпечення сталого розвитку країн, що розвиваються. Визначено основні складові механізму мобілізації та розподілу міжнародних фінансових ресурсів для забезпечення сталого розвитку країн, що розвиваються. Розглянуто форми надання допомоги країнам, що розвиваються, фінансові інструменти, двосторонні та багатосторонні канали доведення коштів до країн-реципієнтів, сектора, на які спрямовуються міжнародні фінансові ресурси для досягнення цілей у сфері сталого розвитку країн, що розвиваються. Наукова новизна отриманих результатів полягає у встановленні закономірностей та тенденцій мобілізації міжнародних фінансових ресурсів, їх акумуляції двосторонніми та багатосторонніми донорами,